

CIENĪGS DARBS

KAS IR CIENĪGS DARBS?

“Cienīgs darbs” ir Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) ieviests jēdziens, ar kuru apzīmē iespēju strādāt produktīvu darbu, kurš nodrošina godīgu atalgojumu, darba vietas drošību un ģimenes sociālo aizsardzību, labākas iespējas personīgajai izaugsmei un sociālai integrācijai, brīvību paust savas intereses, apvienoties un piedalīties lēmumu, kuri skar dzīves apstākļu un vienādu iespēju nodrošināšanu, kā arī vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm.

Vienkāršiem vārdiem cienīgs darbs ir darbs, kas dod iespēju nopelnīt pietiekami sev un savai ģimenei, lai izvairītos no nabadzības, ne tikai īslaicīgi, bet pastāvīgi.

SDO ir noteikusi cienīga darba koncepcijas īstenošanu dalībvalstīs pirmajā no Tūkstošgades attīstības mērķiem (*Millenium Development Goals*), kas paredz samazināt nabadzību, kā arī publicējusi Cienīga Darba programmu (*Decent Work Agenda*). SDO ir izvirzījusi par mērķi līdz 2015. gadam samazināt uz pusi to cilvēku skaitu, kas iztiek ar mazāk nekā 1 ASV dolāru dienā. Cienīga darba veicināšanā ir iesaistījusies arī Eiropas Savienība.

IZAICINĀJUMI

- Globalizācijas ietekmē darba tirgū arvien vairāk tiek pielietotas elastīgas un nedrošas nodarbinātības formas, tiek likvidētas darba vietas un rezultātā pieaug sociālas nedrošības sajūta un nabadzība.
- Puse no nodarbinātajiem visā pasaulē saņem mazāk nekā divus ASV dolārus dienā, un pusei pasaules iedzīvotāju nav nekādas sociālās aizsardzības.
- Daudzās pasaules valstīs joprojām dominē ēnu ekonomika. Ekonomiskā izaugsme šajās valstīs ne vienmēr veicina jaunu darba vietu rašanos vai esošo darbu atalgojuma un kvalitātes uzlabošanu. Strādājot ēnu ekonomikā, darbinieku darba un sociālās aizsardzības tiesības netiek ievērotas. Rezultātā 16.7% cilvēku potenciāla tiek ignorēts vai nepietiekami izmantots.
- Kā visus Gadsimta attīstības mērķus, arī cienīga darba kā mērķa sasniegšanu ir nepieciešams novērtēt, kas nav viegli. Kritēriju un rādītāju izstrāde palīdz novērtēt kopējo izaugsmi, kā arī salīdzināt valstu un reģionu progresu. Lai novērtētu, vai darbs ir cienīgs, SDO izmanto četrus rādītājus: Nodarbinātības uz iedzīvotāju skaita proporcijas attiecībā pret personām vecumā starp 15 un

24 gadiem pēc dzimuma; neaizsargātās nodarbinātības procents; nabadzīgā darba (darbs par 1 US\$ dienā) procents; darba produktivitāte.

KĀPĒC IR SVARĪGI ZINĀT PAR CIENĪGU DARBU?

Cienīga darba koncepcija ir galvenais līdzeklis nabadzības novēršanā. Veidot vidi, kurā cilvēki var strādāt cienīgu darbu, ir īpaši svarīgi pieaugošās globalizācijas un ātra ekonomisko izmaiņu ietekmē, jo šādā veidā tiek nodrošināta ātra iedzīvotāju pielāgošanās izmaiņām, vienlīdzība un drošības sajūta.

Cienīgs darbs palīdz jaunattīstības valstīm cīnīties ar nabadzību, savukārt attīstītām valstīm tas palīdz uzlabot darba un dzīvošanas apstākļus un īstenot tādu politiku, kas palīdz ātri pielāgoties tehnoloģiju attīstības un demogrāfiskām tendencēm.

KO ES VARU DARĪT, LAI VEICINĀTU CIENĪGU DARBU?

Cienīga darba koncepcijas īstenošanu var veicināt:

- iesaistoties uzņēmējdarbībā un palīdzot radīt jaunas darba vietas;
- izvēloties un atbalstot oficiālo nodarbinātību;
- uzlabojot pārvaldību, tostarp piedaloties un veicinot sociālo dialogu;
- identificējot izaicinājumus un trūkumus cienīga darba ieviešanai;
- veidojot tiesību aktu sistēmu, kas aizsargā darbiniekus un garantē dzimumu vienlīdzību;
- veicinot produktīvu sadarbību starp galvenajām ieinteresētajām personām;
- palīdzot samazināt korupciju un veicinot godīgu konkurenci.

Eiropas Komisija cienīga darba iespēju nodrošināšanai Eiropas Savienībā papildus aicina radīt labvēlīgu vidi valsts un ārvalstu investīcijām un ieviest ilgtspējīgas sociālās aizsardzības, apmācības un mūžizglītības sistēmas.

Vēlies uzzināt vairāk?

www.ilo.org/global/topics/decent-work/lang--en/index.htm ;
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0249:FIN:EN:PDF> ;
www.lbas.lv/upload/stuff/201009/soc_zinojums_cienigs_darbs_aug10.pdf ;
www.lbas.lv/upload/stuff/201010/lbas_eksportize_jauniesu_nodarb_300910.pdf .

